

N:o 21.

Af herr **A. T. Pettersson** i Österhaninge, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 m. m.*

Den tukt- och sedeslöshet, som är rådande i vårt land, tager sig bland annat uttryck i det stora antal oäkta barn, som födas till världen.

Endast i undantagsfall taga de, genom hvilkas oloffiga förbindelser dessa utgöra en frukt, *sjelfva* vård om dem; i de allra flesta fall blifva de utackorderade till *andra*, som mot lega gifva dem det nödtorftigaste.

De skuggsidor, som tillhöra fosterbarnsväsendet, hafva nu emellertid blifvit uppmärksammade, och en af Kongl. Maj:t den 16 november 1894 tillsatt komité har underkastat frågan en välbehöflig utredning, hvars resultat föreligger i ett till Konungen förlidet år ingifvet förslag till ordnande af fosterbarnsvården m. m.

En särskild klass bland dessa fosterbarn intaga de, öfver hvilkas härkomst ett mystiskt dunkel hvilar, eller de, som enligt det gängse uttryckssättet äro döpta i »okända föräldrars namn».

I enlighet med kongl. cirkulärbrefvet af den 17 oktober 1778 må qvinna, som å okänd ort vill framföda sitt foster, i sådant uppsåt lemnas ostörd utan någons åtal och efterfrågan om hennes person eller tillstånd, och »anse Vi», heter det, »den olägenhet mindre, om på sådant sätt något olofligt häfdande skulle döljas, än att genom sträng efterfrågan i dylikt tillfälle betaga ett blödigt sinne all utväg att kunna dölja sin förbrytelse».

Såsom sådana »okända orter» i vårt land begagnas i främsta rummet Stockholm, dernäst de större städerna, hvaremot landsbygden icke ännu så mycket anlitas för detta ändamål.

Till hufvudstaden förnämligast anlända för hvarje år från öfriga delar af riket ett stort antal kvinnor, som på sådant sätt söka dölja sin förvillelse, ja, man påstår till och med, att personer från Finland och Ryssland begagna sig af den här rådande licensen uti ifrågavarande stycke.

Enligt mig tillhandakomna officiella uppgifter från pastorsembetena i Stockholms stads territoriella församlingar föddes derstädes under sista femårsperioden (1893—97) 2,656 eller i medeltal för hvarje år 531 oäkta barn, hvilkas mödrar blifvit i resp. födelse- och dopböcker antecknade såsom okända.

I verkligheten är det sålunda för närvarande så långt ifrån hvad det kongl. brefvet *då* förutsatte eller att *ett eller annat* olofligt häfdande på sådant sätt kunde undandöljas, att man nu kan räkna dem i hundra-, ja, kanske tusental. Också får man i de dagliga tidningarne läsa annonser i mängd, der rum utbjudas åt »cacherade fruntimmer» och sträng tystlåtenhet utlofvas.

När så barnet blifvit födt, infinner sig någon af förlossningsbiträdets kunder, som, för den händelse att det icke inlöses på barnhuset, afhemtar detsamma och mot löfte om hög betalning förbinder sig att sörja för dess uppfostran; och på så sätt blifva dessa stackars barn utplanterade eller rättare sagdt utkastade i verlden utan huld och skydd; och deras uppfostran försiggår merendels utan nödig tillsyn och kontroll.

Man påträffar icke så få bland dem här och hvar i kommunerna omkring Stockholm — *påträffar* dem, ty vanligen uppgifvas de ej till kyrko- och mantalsskrifning, utan vederbörande får endast tillfälligtvis reda på, att den eller den har ett fosterbarn, och vid närmare undersökning befinnes det vara ett barn af — »okända föräldrar».

Jag behöfver väl knappast nämna, hvilken tillökning i fattigvårdstungan ett sådant barn *kan* medföra, enär uppfostringsbidraget från de okända föräldrarna hvilken dag som helst kan upphöra, och fosterföräldrarna befinna sig vanligen i det tillstånd, att de sjelfva stå fattigvården mycket nära.

Den nyare lagstiftningen angående arfsrätt har gått i den rigtningen, att sådan tillerkänts oäkta födt barn, men endast för så vidt modern låtit anteckna det i kyrkoboken såsom sitt. Vid nu påpekade förhållande kan det likväl alltför ofta lätt hända, att modern dör, innan hon hunnit legalisera sitt barn, enär kanske först i lifvets sista stunder moderskärleken vaknar och vill utkräfvä sin rätt.

Såsom ett försök att råda bot för och motverka detta missförhållande må erinras om stadgandet i § 21 af Kongl. Maj:ts förnyade reglemente för barnmorskor af den 28 november 1856, der det bland annat

heter: »Vid hemlig förlossning bör barnmorskan för öfrigt råda qvinnan att uppteckna sitt namn och hemvist å ett papper, hvilket, af henne försegladt, förelägges den prest, för hvilken hon ofördröjligen skall förlossningen anmäla, så att lefvande barn varder till dop befordradt och dödfödt barn jordadt. Sedan detta papper blifvit med vederbörlig anteckning och prestens sigill försedt, bör qvinnan uppmanas att för sin såväl som barnets framtida säkerhet samma papper noga förvara.»

Att märka är likväl, att nämnda lagrum blott talar om ett *rådande*, men icke om ett *affordrande*, och erfarenheten har derjemte visat, att barnmorskorna icke äro så synnerligt angelägna om att gifva ett dylikt råd, hvarför ock medicinalstyrelsen i skrifvelse af år 1883 förständigade barnmorskorna att söka hämma, men icke locka till användande af denna rättighet, — en skrifvelse, som under de närmast derpå följande åren något sänkte det förut höga siffertalet på sådana barn, men som snart synes hafva råkat i glömska.

Med fäst afseende härpå har Stockholms prestsällskap vid tvenne sammanträden under år 1896 uttalat sig för behöfligheten af en förnyad uppmaning i samma riktning, hvilket också ledt till det resultat, att barnmorskorna ånyo blifvit förständigade att iakttaga reglementets föreskrift, — en anmaning, som man på grund af erfarenhet har skäl att befara, att den åter skall falla i glömska.

Skulle därför icke tiden vara inne, att 1778 års cirkulärbref i denna punkt helt och hållet upphäfdes? Det motiv, eller faran för barnamord, som uppgifves såsom orsak till lagbestämmelsen i det ofvan citerade kongl. brefvet, existerar enligt undertecknads mening icke vidare eller är åtminstone af underordnad betydelse, ty i samma mån som sedeslösheten tilltagit, har skuld känslan blifvit mindre och aktas brottet ringare, hvarför det icke är att antaga, att blödigheten hos den fallna qvinnan skulle vara så stor, att hon hellre skulle begå barnamord än uppgifva sitt namn. Orsakerna till barnamord härleda sig icke så mycket från skammen öfver brottet som fastmera från fruktan att icke kunna lifnära barnet. De begås ofta nog af kvinnor, som utan förlossningsbiträde framfödt sitt foster och hvilka, utan att begagna sig af ofta nämnda rättighet, skaffa det ur verlden.

Huru föga nyssnämnda bestämmelse i barnmorskereglementet kunnat afhjelpa detta missförhållande framgår med all önskvärd tydlighet af det yttrande, som chefen för statistiska centralbyrån den 11 juni 1887 afgaf i sammanhang med underdånigt förslag till nytt formulär för husförhörlängden, så lydande: »Af de många anledningar till felaktigheter eller ofullständigheter vid anteckningar i födelse- och dopbok torde väl ingen dertill så mycket bidragit, som den i kongl. brefvet den 17 oktober 1778

gifna tillåtelsen för barnaföderska att i böckerna inskrivas såsom blott okänd moder. Denna rättighet utöfvas i den mest vidsträckt skala, i synnerhet inom hufvudstaden, och oskicket har gått ända derhän, att till och med gifna hustrur finnas antecknade såsom okända mödrar till sina äkta barn, och detta till en stor del för barnmorskans beqvämlighet att ej vilja besvara sig med anskaffande och företeende af eljest erforderligt prest-betyg för modern, å hvilket barnet bort antecknas. Ett stäffande af oskicket lär visserligen vara vidtaget genom en befallning i detta hänseende från medicinalstyrelsen till barnmorskorna, men ändock kvarstår rättigheten, hvilken, äfven utöfvad i mindre mån än hittills, likväl högst menligt inverkar på en ordentlig kyrkoskrifning och barnets civila rättigheter, *hvadan det vore utan tvifvel fullt befogadt att afskaffa hela rättigheten.*»

Samma åsigt vidhåller nyss nämnde chef i ett den 17 april 1893 afgifvet underdånigt utlåtande öfver det förslag till kyrkoskrifningens ordnande i riket, som af komiterade blifvit framlagdt. Han säger nemligen: »I denna regel (n:o 2 för födelse- och dopboken) hafva komiterade bibehållit den i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 gifna tillåtelsen för barnaföderska att i kyrkoböckerna inskrivas såsom okänd moder. Dock hafva komiterade närmare bestämt detta att gälla endast för moder till oäkta barn. Komiterade säga likväl sjelfva (sid. 169), att denna rättighet bland annat *högst menligt inverkar* på en *ordentlig kyrkoskrifning*, och att det för den skull vore »högst önskvärdt», att hela rättigheten afskaffades, men hafva komiterade, som ansett det ej tillkommit dem att härom framställa förslag, dock med anledning af talrika framställningar i sådant syfte från presterskapet nu i underdånighet härå fäst uppmärksamhet.

I afseende på angelägenheten af rättighetens upphäfvande instämmer domkapitlet i Upsala, hvilket äfven på det varmaste understödes af domkapitlet i Göteborg, som till de anförda skälen härför lägger det, att nämnda rättighet ej står i öfverensstämmelse med den ett oäkta barn numera tillerkända rättigheten att ärfva sin moder, och kan statistiska centralbyrån ej annat än lifligt instämma i hvad som sålunda uttalats och som redan i det af undertecknad chef afgifna förslaget till nytt formulär för husförhörboken framhölls såsom af behovet påkalladt.»

I den nya kyrkoboksföringsordningen inföt emellertid intet annat stadgande, än att det bestämmes rörande moder till oäkta barn, som vill vara okänd, att pastor vid anmälan om födelsen endast eger att af barnmorska eller den, som anmäler barnet, inhemta nödiga upplysningar i fråga om moderns ålder samt tiden och orten för nedkomsten.

Det är sålunda icke blott från rent kristlig och kyrklig synpunkt, utan äfven i den yttre ordningens intresse och till förebyggande af sociala

orättvisor, som det vore i hög grad önskligt, om rättigheten till dop i okända föräldrars namn helt och hållet upphäfdes; men derest detta skulle stöta på alltför stora svårigheter, torde denna rättighet kunna i väsentlig mån inskränkas och dess användande bättre än som hittills skett regleras.

Så t. ex. skulle man ju kunna tänka sig möjligheten af att i nedkomstortens födelse- och dopbok i ett särskildt s. k. »hemligt register» anteckning göres om moderns namn med hänvisning till hennes kyrkskrifningsort, utan att barnet åtecknades hennes betyg, ur hvilket register sedermera i vissa af Kongl. Maj:t uppgifna och bestämda fall upplysningar kunde erhållas.

På grund af hvad jag sålunda anfört tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t föranstalta, att mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 helt och hållet upphäfves eller, om detta sig ej göra låter, i förut angifvet syfte ändras.

Stockholm den 24 januari 1898.

Aug. Pettersson,
Österhaninge.
